

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

**Obsahové štandardy odborných činností v zariadeniach poradenstva a prevencie
a v prostredí škôl**

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 24. 08. 2023 pod číslom 2023/13787:1 – C1661 s účinnosťou od 1. septembra 2023.

Úvodný dokument

Obsahové štandardy odborných činností v zariadeniach poradenstva a prevencia a v prostredí škôl

Zostavili: Mgr. Zuzana Vojtová, Mgr. Judita Malík, Mgr. Nadežda Bero, PhDr. Dagmar Kopčanová, PhD., PhDr. Emília Lazová, Mgr. Lucia Lenická, Mgr. Martina Uríková, PhDr. Katarína Zborteková, Mgr. Anton Kalina, doc. Mgr. Stanislav Špánik, PhD. MBA

Revízia realizovaná v júni 2023: PhDr. Jana Merašická, PhDr. Dana Buntová, PhD., Doc. PhDr. Daniela Čechová, PhD., PaedDr. Ľuboslava Porubovičová, PhD., Mgr. Eva Turáková, MUDr. Silvia Hnilicová, PhD., PaedDr. Martina Rzymanová

Obsah

1. Úvod	4
2. Pojem intervencia v prostredí školy a poradenského zariadenia	5
2.1. Priame intervencie	5
2.2. Nepriame intervencie	6
3. Poskytovatelia a prijímatelia odbornej činnosti	6
4. Cieľ a evalvácia odbornej činnosti.....	7
5. Právne a etické súvislosti pri poskytovaní odbornej činnosti v praxi	8
6. Poskytovanie odbornej činnosti prostredníctvom podporných úrovní	8
7. Štruktúra štandardov odborných činností	10
8. Použitá literatúra.....	11

1. Úvod

Cieľom zostavenia štandardov odborných činností je skvalitnenie a zjednotenie poskytovania odbornej činnosti deťom/žiakom s rozmanitými výchovnými a vzdelávacími potrebami a ich rodinám na celom Slovensku. Vytvorenie štandardov zvyšuje efektivitu vykonávanej činnosti poskytovanej odbornými zamestnancami (ďalej len „OZ“) a pedagogickými zamestnancami (ďalej len „PZ“), školským podporným tímom (ďalej len „ŠPT“) a zariadeniami poradenstva a prevencie (ďalej len „ZPP“), čím prispievajú aj k väčšej inklúzii a zjednoteniu poskytovanej odbornej činnosti deťom/žiakom a ich rodičom/zákonným zástupcom (ďalej len „ZZ“).

Tento dokument je úvodom k obsahovým štandardom odborných činností poskytovaných deťom/žiakom s rozmanitými výchovnými a vzdelávacími potrebami a ich rodičom/ZZ. Zahŕňa všeobecný popis okolností podstatných na poskytovanie odbornej činnosti v systéme poradenstva a prevencie (ďalej len „systém PaP“).

Pri identifikácii jednotlivých tém obsahových štandardov bol použitý empirický model najčastejšie riešených situácií, ťažkostí a problémov detí/žiakov a ich rodičov/ZZ v systéme PaP. Na základe toho boli vytvorené tieto obsahové štandardy odborných činností:

- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s telesným postihnutím**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s mentálnym postihnutím**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **so zrakovým postihnutím**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **so sluchovým postihnutím**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s viacnásobným postihnutím**
- Odborné činnosti poskytované deťom **v oblasti školskej spôsobilosti**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s vývinovými poruchami učenia**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s intelektovým nadaním**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s poruchami správania**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s narušenou komunikačnou schopnosťou**
- Odborné činnosti poskytovaná deťom/žiakom **s pervazívnymi vývinovými poruchami**
- Odborné činnosti poskytované deťom **s oneskoreným psychomotorickým vývinom a oslabeným zmyslovým vnímaním v ranom veku**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **s emočnými poruchami v detstve a v dospievaní**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **chorým a zdravotne oslabeným**
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom **v oblasti kariérového poradenstva a kariérovej výchovy**
- Odborná činnosť - **prevencia rizikového správania**
- Odborná starostlivosť poskytovaná deťom/žiakom **zo sociálne znevýhodneného prostredia**
- Odborná starostlivosť poskytovaná deťom/žiakom **v špeciálnych výchovných zariadeniach**

Je dôležité upozorniť na skutočnosť, že obsahové štandardy odborných činností nie je možné považovať za striktný a jediný správny návod realizácie odbornej činnosti, pretože je sformulovaný na základe zovšeobecnenia poznatkov, skúseností a odbornej starostlivosti pri konkrétnych ťažkostiach a náročných životných situáciách, v ktorých sa prijímateľ odbornej činnosti môže nachádzať. Každé dieťa/žiaka je potrebné v procese poskytovania odbornej činnosti vnímať ako

jedinečného jedinca a na jeho problém nahliadať v rámci všetkých súvislostí – biologických, psychologických, pedagogických a sociálnych. Je tiež potrebné počítať s možnosťou variability odborného názoru na riešenie problému a na základe jeho osobitostí mu poskytnúť potrebnú podporu a odbornú starostlivosť. Na zvýšenie kvality poskytovanej podpory a odbornej činnosti je zároveň nevyhnutné opierať sa o zovšeobecnený a jednotný rámec skúseností a poznatkov.

Štandardy poskytujú jednotný rámec na poskytovanie odbornej činnosti. Môžu tiež slúžiť ako edukačný materiál pre začínajúcich OZ, ktorí vďaka tomuto materiálu budú schopní rýchlo sa zorientovať v danej problematike a poskytnúť potrebnú podporu a odbornú činnosť deťom/žiakom a ich rodinám.

V neposlednom rade môže jednotný rámec odbornej činnosti slúžiť aj ako evalvačný materiál pre vedúcich zamestnancov škôl a zariadení PaP, umožňujúci zhodnotiť kvalitu poskytovanej odbornej činnosti v ich zariadeniach.

2. Pojem intervencia v prostredí školy a poradenského zariadenia

Pri hľadaní možnosti ako zarámcovať odbornú starostlivosť v štandardoch odborných činností sme sa rozhodli pre použitie pojmu intervencia.

V poradenstve definuje pojem intervencia napr. Hady Moussová et al. (2004), ako vedomý a cielený postup OZ, ktorý vedie k potrebnej zmene. Intervencia znamená zásah, aktivitu zameranú na ovplyvnenie nejakého javu alebo situácie. V poradenskom procese je intervenciou akýkoľvek zákrok, ktorý posunie jednak samotný proces, ako aj situáciu či stav klienta.

Vo všeobecnosti ide o akékoľvek kroky určené na ovplyvňovanie, zmenu, zastavenie a zvládnutie priebehu problémov, s ktorými klienti prichádzajú do poradne.

V škole sa odborná činnosť OZ, PZ a ŠPT prostredníctvom intervencií zameriava na vytváranie takých podmienok, aby sa zabránilo vzniku ťažkostí vo fungovaní školských subsystémov. Môže byť zameraná na uskutočnenie zmeny v prežívaní, pozorovateľnom správaní alebo v sociálnom prostredí žiaka. Intervenciu v prostredí školy možno definovať ako zásah v prospech žiaka a jeho rodiny, ktorý prispeje k rozvoju jeho duševného zdravia a vzdelania. Tento zásah by mal byť plánovaný a mal by zodpovedať konkrétnym potrebám žiaka.

2.1. Priame intervencie

Za priamu intervenciu v odbornej činnosti pre účely tohto dokumentu sú považované všetky postupy, pri ktorých pracuje OZ, PZ alebo ŠPT priamo s dieťaťom/žiakom. Ide o priamy kontakt a odborné činnosti s cieľom vyvolať potrebné zmeny. Priame intervencie môžu byť zamerané na prácu s jednotlivcom alebo skupinou. Už v rámci diagnostického procesu môže dochádzať k pozitívnemu pôsobeniu intervencie pri uvedomení si vlastných ťažkostí dieťaťa/žiaka a zároveň pri jeho sebaaprijatí a uvedomení jeho vlastnej hodnoty.

Priame intervencie spočívajú v stimulačných, reedukačných a nácvikových programoch, v práci s rozvojom kognitívnych a osobnostných charakteristík dieťaťa/žiaka, v jeho kariérovej výchove a poradenstve, v poradenskej a psychoterapeutickej starostlivosti, v nácviku spôsobov komunikácie alebo riešenia konfliktov, v krízovej intervencii, v nácviku práce s kompenzačnými pomôckami,

v rozvoji sociálnych zručností a v mnohých ďalších oblastiach.

2.2. Nepriame intervencie

Za nepriame intervencie v odbornej činnosti pre účely tohto dokumentu považujeme tie postupy, ktoré pomáhajú optimalizovať zdravý vývin dieťaťa/žiaka bez toho, že sa pracuje priamo s dieťaťom/žiakom. Na žiaka tieto postupy pôsobia sprostredkované, vykonávajú sa v jeho prospech. Sekundárne môžu pozitívne pôsobiť aj na systém, v ktorom sa žiak nachádza - ako na rodinu (ZZ a ďalších členov rodiny), tak na školu (triedny kolektív, učiteľa).

Aktérmi nepriamych intervencií sú hlavne rodičia/ZZ dieťaťa/žiaka, PZ a OZ školy, triedny kolektív žiaka alebo rovesnícka skupina a zamestnanci iných zariadení, ktoré dieťa/žiak navštevuje.

Za najdôležitejších aktérov nepriamych intervencií sú považovaní práve rodičia/ZZ dieťaťa/žiaka. Tí už pri prvom kontakte s OZ získavajú lepšiu predstavu o ťažkostiach svojho dieťaťa alebo ich pôvode. V školskom prostredí sú nepriame intervencie poskytované PZ a OZ školy za účelom metodické podpory. Na jej základe sú zamestnanci školy, ktorí prichádzajú do kontaktu so žiakom, schopní modifikovať svoj prístup a prispieť k vyššej účinnosti intervencie. V triednom kolektíve žiaka alebo rovesníckej skupine je možné oboznámenie jej členov s problematikou ťažkostí žiaka alebo práca na preventívnych programoch, hlavne vo vzťahu s riešením sociálnych a sociálno-patologických javov v skupine. Podpora spolupráce so zamestnancami iných školských zariadení je takisto jednou z foriem nepriamej intervencie.

Pri nastavení optimálnej multidisciplinárnej spolupráce môže intervencia naplniť svoj cieľ a žiak dostáva dostatočnú podporu, ktorú na zmiernenie alebo odstránenie ťažkostí potrebuje. Poskytovateľ intervencie môže spolupracovať napr. s odborným lekárom, klinickým psychológom, logopédom, neziskovou organizáciou alebo ďalšími odborníkmi podieľajúcimi sa na odbornej starostlivosti.

Odbornú starostlivosť možno poskytovať ambulantnou alebo terénnou formou. Výber formy závisí od potrieb dieťaťa/žiaka a od konkrétnej stratégie, ktorou sa odborná činnosť realizuje. Dôležité je uvedomiť si, že dieťa/žiak, prípadne jeho rodič/ZZ majú právo na výber formy intervencie.

3. Poskytovatelia a prijímatelia odbornej činnosti

V systéme PaP poskytujú odbornú starostlivosť OZ zariadení poradenstva a prevencie. Priamo na škole vykonáva túto činnosť ŠPT.

Do ŠPT patria: školský špeciálny pedagóg a všetci odborní zamestnanci príslušnej školy ako školský psychológ, sociálny pedagóg, školský logopéd, liečebný pedagóg. Zároveň tam môžu byť aj iní pedagogickí zamestnanci, medzi ktorých zväčša patrí kariérový/výchovný poradca, niekedy aj pedagogickí asistenti¹. Svojou spoluprácou zabezpečujú komplexné a koordinované poskytovanie odbornej činnosti a podpory deťom/žiakom. Činnosť PZ na prvej podpornej úrovni nie je predmetom obsahových štandardov odborných činností okrem výkonu a odbornej činnosti v oblasti kariérovej výchovy a kariérového poradenstva.

Subjekty systému poradenstva a prevencie multidisciplinárne spolupracujú najmä so zákonnými zástupcami, zástupcami zariadenia, školami, zamestnávateľmi, orgánmi verejnej správy a ďalšími

¹ § 84a ods.2 zákona 138/2019 Z.z. o pedagogických a odborných zamestnancoch

subjektami, ktoré sa zaoberajú výchovou a vzdelávaním.² Obsahové štandardy odborných činností popisujú odborné činnosti OZ v systéme PaP a ich napojenie na ostatných členov spolupracujúcich subjektov v rámci multidisciplinárnej spolupráce.

Odborné činnosti sú poskytované dieťaťu/žiakovi od narodenia do ukončenia prípravy na povolanie. V prípade nepľnoletého dieťaťa/žiaka prijíma intervencie dieťa/žiak spoločne so svojím rodičom/ZZ, ktorý spolupracuje na realizácii intervencie so školou alebo zariadením PaP.

Odborné činnosti sa poskytujú aj samotnému rodičovi/ZZ dieťaťa, členovi jeho rodiny, PZ alebo OZ školy, triednemu kolektívu, výchovnej alebo rovesníckej skupine. PZ a OZ sa poskytuje metodická činnosť, poradenstvo a supervízna činnosť. Aj v tomto prípade intervencie smerujú primárne k riešeniu ťažkostí dieťaťa/žiaka.

4. Cieľ a evalvácia odbornej činnosti

Cieľ odbornej činnosti je definovaný v závislosti od konkrétnych okolností, ktoré sú predmetom žiadosti o poskytnutie odbornej činnosti. Všeobecne má intervencia priniesť riešenie životnej situácie, ťažkosti alebo problému a zabezpečiť pozitívnu zmenu v živote dieťaťa/žiaka a jeho rodiny. Má teda prispieť k optimálnemu vývinu dieťaťa/žiaka po psychickej stránke a zároveň k optimalizácii jeho výchovných a vzdelávacích možností.

Ciele intervencií môžu byť hlavné a čiastkové. Medzi hlavné ciele môžu patriť: podpora kompetencií a reziliencie, dosiahnutie alebo obnovenie duševného zdravia, maximalizácia potenciálu zapojiť sa do bežného života, podpora osobnostnej a rodinnej integrity, zníženie dopadu vývinových ťažkostí a zdravotných obmedzení na vzdelávací proces a celkovú životnú pohodu. Medzi čiastkové ciele môžu patriť podpora a rozvoj jednotlivých kompetencií a zručností, nácvik riešenia náročných životných situácií a iné.

Ciele odbornej činnosti môžu byť definované v dohode o spolupráci (napríklad v poradenskom/terapeutickom/supervíznom kontrakte) medzi tým, kto ju poskytuje a tým, komu je poskytovaná. Dohoda o spolupráci môže byť ústna alebo písomná. Dohoda sprehľadňuje základný rámec odbornej činnosti (cieľ, druh, frekvenciu a rozsah činnosti) a jej podmienky. Obsahom dohody sú základné pravidlá a zásady, podľa ktorých bude odborná činnosť realizovaná.

Realizácia intervencií vychádza z kvalifikácie OZ, zo zvolených intervenčných stratégií, metód a techník. Aplikácia vybraných intervenčných foriem, metód a techník je zameraná na dosiahnutie stanovených cieľov intervencií.

Evalvácia odbornej činnosti prebieha priebežne počas jej vykonávania a po ukončení samotnej odbornej činnosti. Ide o hodnotenie miery naplnenia hlavného a čiastkových cieľov. Prebieha sumarizácia výsledkov a hodnotenie zmien dosiahnutých počas činnosti. Priebežné vyhodnotenie napĺňania cieľov odbornej činnosti a celkové vyhodnotenie jej efektu sa realizuje v rámci internej formy evalvácie v spolupráci s prijímateľom odbornej starostlivosti. Môže ísť o kvalitatívnu a/alebo kvantitatívnu (dotazníkové, ratingové, projektívne, semiprojektívne a iné metódy) analýzu efektu intervencií a konzistencie dosiahnutých zmien metódou porovnania výsledkov vstupnej a výstupnej zmeny.

Priebežné vyhodnotenie cieľov a celkové vyhodnotenie efektu intervencie môže byť realizované

² § 130 ods. 3 zákona 245/2028 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

ústnou alebo písomnou formou. Je užitočné, ak ten, kto poskytuje odbornú činnosť a ten, kto ju prijíma, ostanú po ukončení intervencie určitý čas v kontakte (katamnestická explorácia), aby mohli spoločne konzultovať efekt zmeny (kontrolné stretnutie, telefonicky, e-mailom). Externá forma evalvácie efektu poskytnutých intervencií je realizovaná najčastejšie formou multidisciplinárneho konziliárneho hodnotenia. Dobre realizovaná evalvácia poskytuje cieleňú spätnú väzbu o efekte intervencií a môže viesť k modifikácii realizovaných postupov. Je nevyhnutnou súčasťou poskytovania odbornej činnosti.

5. Právne a etické súvislosti pri poskytovaní odbornej činnosti v praxi

V školách, školských zariadeniach sa vykonáva odborná činnosť v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „školský zákon“), vyhláškou 24/2022 Z.z. o zariadeniach poradenstva a prevencie a s prihliadnutím na zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Odborné činnosti sa vykonávajú na základe vopred daného informovaného súhlasu plnoletého dieťaťa alebo zákonného zástupcu, zástupcu zariadenia alebo poručníka, ak ide o neploleté dieťa, ktorý obsahuje v zrozumiteľnej forme informácie o odbornej činnosti a o právach a povinnostiach dieťaťa, zákonného zástupcu alebo poručníka súvisiacich s odbornou činnosťou.³

Informovaný súhlas sa nevyžaduje, ak sa odborná činnosť vykonáva v rozsahu prevencie alebo krízovej intervencie v škole alebo v školskom zariadení, na základe rozhodnutia súdu alebo na základe osobitného predpisu.⁴

Profesionálna etika OZ funguje na princípe záväznosti. Etická zodpovednosť toho, kto poskytuje odbornú činnosť, spočíva v tom, že ten, komu je odborná činnosť poskytovaná, má právo byť informovaný o všetkých relevantných podmienkach odbornej spolupráce ešte pred samotným začiatkom odbornej starostlivosti. OZ nevyužíva odbornú spoluprácu na uspokojovanie vlastných cieľov a záujmov, nevstupuje s dieťaťom ani jeho ZZ do duálnych rolí (osobných či pracovných). OZ nesmie poškodiť toho, komu poskytuje odbornú starostlivosť a rešpektuje jeho právo na vlastné rozhodnutie. Aj dieťa má právo vyjadriť svoj názor, OZ sa snaží aj o jeho súhlas s navrhovanou odbornou starostlivosťou. Nepoužíva prístupy a metódy, ktoré sú pochybné alebo spochybniteľné z odborného/vedeckého pohľadu či súčasného stavu vedomostí a poznatkov.

OZ vo svojich intervenciách podporuje spravodlivosť a rovný prístup. Využíva svoje odborné znalosti a svojimi intervenciami spoluvytvára prostredie pre deti (školské, rodinné, rovesnícke) tak, aby bolo bezpečné, priateľské a akceptujúce pre všetky osoby bez ohľadu na rasu, etnicitu, farbu pleti, náboženstvo, národnosť, imigračný status, jazyk, pohlavie, sociálnoekonomické postavenie, sexuálnu orientáciu, rodovú identitu a iné osobné charakteristiky.

6. Poskytovanie odbornej činnosti prostredníctvom podporných úrovní

³ § 2 ods. 5 a ods 6 vyhlášky 24/2022 Z.z o zariadeniach poradenstva a prevencie

⁴ § 8 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Životné situácie, ťažkosti a problémy detí/žiacov často presahujú hranice jednotlivých pomáhajúcich profesií. Poskytovanie vhodnej podpory napredovania vo vývine a vo vzdelávaní u detí/žiacov prebieha formou odbornej spolupráce viacerých PZ, OZ a ďalších odborníkov.

Multidisciplinárny prístup umožňuje, že každé dieťa/žiak dostane adekvátnu podporu a pomoc. Tiež umožňuje, že učitelia a ostatní zamestnanci škôl budú mať podporu pri napĺňaní vzdelávacích potrieb všetkých detí/žiacov a každá náročná situácia sa môže adekvátne riešiť. Odborné činnosti/intervencie uvedené v obsahových štandardoch sa realizujú v rámci jednotlivých stupňov podporných úrovní⁵.

Poskytovanie odborných činností podľa jednotlivých stupňov podporných úrovní, by malo zabezpečiť odbornú starostlivosť (ak je u detí/žiacov potrebná) a vyrovnanie podmienok vzdelávania u všetkých detí. Podpora sa delí do piatich stupňov podľa svojho rozsahu a obsahu.

U jedného dieťaťa/žiaka je možné kombinovať rôzne činnosti stupňov podporných úrovní, vždy záleží na jeho aktuálnych potrebách. Zaradenie do jednotlivých stupňov podpory zodpovedá miere závažnosti zistených špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa/žiaka.

Podporná úroveň 1. až 3. stupňa je realizovaná v škole, v bežnom prostredí dieťaťa/žiaka. Pedagogické a odborné činnosti na týchto stupňoch poskytujú dieťaťu/žiakovi známe osoby. Odborné činnosti podpornej úrovne 4. a 5. stupňa sa realizujú mimo školy, v zariadeniach PaP (centrum poradenstva a prevencie a špecializované centrum poradenstva a prevencie).

Na podpornej úrovni 1. stupňa sa realizuje pedagogická činnosť pedagogického zamestnanca (učiteľa, vychovávateľa, pedagogického asistenta, kariérového poradcu). Podpora sa uskutočňuje v prostredí triedy a je adresovaná všetkým deťom/žiakom v MŠ, ZŠ a SŠ.

Východiskom podpornej úrovne 1. stupňa je komplexná pedagogická diagnostika zameraná na všetky aspekty celostného rozvoja dieťaťa (potreby v oblasti učenia, identifikácia talentov, nadania, ťažkostí vo vzdelávaní, sociálne a rodinné vzťahy, situácia detí a žiacov, klíma v triede atď.). Odborné činnosti podpornej úrovni 2. stupňa na ňu nadväzujú a sú realizované v súlade s obsahovými štandardmi.

Podporná úroveň 2. stupňa je adresovaná všetkým deťom/žiakom, ich zákonným zástupcom a PZ školy okrem školského špeciálneho pedagóga s cieľom optimalizovať a podporiť proces výchovy a vzdelávania. Uskutočňuje ju školský špeciálny pedagóg a odborný zamestnanec školy v spolupráci s centrom poradenstva a prevencie. Podpora dieťaťa/žiaka prebieha počas jeho výchovno-vzdelávacej činnosti v triede i mimo triedy, resp. po vyučovaní v rámci aktivít školského klubu detí, celodenných výchovných programov alebo v rámci individuálneho vzdelávania.

Súčasťou odbornej činnosti je aj podpora inklúzie, v rámci preventívnej činnosti sa realizuje univerzálna prevencia, orientačná diagnostika sa realizuje v úzkej spolupráci s podpornou úrovňou 1. stupňa. Súčasťou podpornej úrovne 2. stupňa je aj metodická podpora rodičov a ZZ, PZ, ako aj budovanie pozitívnej pracovnej klímy na škole.

Na podpornej úrovni 3. stupňa OZ z centra poradenstva a prevencie realizujú metodickú činnosť pre PZ/OZ a ŠPT na škole. Pri poskytovaní odbornej činnosti deťom/žiakom/zákonným zástupcom sa zameriavajú na tých, ktorí zažívajú prekážky v prístupe k výchove a vzdelávaniu, ktorí na naplnenie svojho vzdelávacieho potenciálu potrebujú podporu, ktorí prejavujú symptómy rizikového vývinu,

⁵ § 131 ods. 6 zákona 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), [Transformácia poradní | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](#)

či už kognitívneho, emocionálneho, sociálneho alebo kariérového, ktorí majú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby a zároveň vyžadujú starostlivosť, ktorú ŠPT nepokrýva z dôvodu nedostatočného personálneho zabezpečenia alebo chýbajúcich profesijných kompetencií (v zmysle profesijného rozvoja: kariérový stupeň, ďalšie vzdelávanie). V takom prípade prebieha na podpornej úrovni 3. stupňa odborná činnosť (diagnostická, poradenská, intervenčná, krízová intervencia, preventívna, reedukačná, rehabilitačná a terapeutická).

Podporná úroveň 3. stupňa vykonáva základnú, čiastkovú a komplexnú diagnostiku s cieľom poskytnúť OZ/PZ, ŠPT a ZZ metodickú činnosť a poradenstvo pri napĺňaní výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov, taktiež spoluprácu medzi školou a centrom poradenstva a prevencie, ako aj nadrezortnú spoluprácu.

Na podpornej úrovni 4. stupňa OZ z centra poradenstva a prevencie poskytujú komplexnú multidisciplinárnu starostlivosť deťom/žiakom, pričom ich odborná činnosť nadväzuje na predchádzajúcu odbornú činnosť na podpornej úrovni 1., 2. a 3. stupňa a dopĺňa ju. Odborná činnosť môže prebiehať aj formou terénnej činnosti v priestoroch školy, školského zariadenia alebo v rodinnom prostredí. Odborné činnosti vykonávajú OZ centra poradenstva a prevencie na základe komplexnej, diferencijálnej a špecializovanej diagnostiky a špecializovaných odborných činností.

V zmysle výchovno-vzdelávacieho procesu detí/žiacov a detí/žiacov so zdravotným znevýhodnením (ZZ) v prostredí školy vydáva centrum poradenstva a prevencie usmernenia a odporúčania k vzdelávaniu, používaniu kompenzačných pomôcok na vyučovaní, spôsobu overovania vedomostí a klasifikácie, záverečným skúškam, forme vzdelávania, úprave spôsobu a rozsahu, ako aj odporúčanie vhodného prístupu zo strany PZ a odporúčanie konkrétnej odbornej činnosti zo strany OZ školy a/alebo ŠPT počas vyučovania, príp. pobytu v školskom zariadení v súlade s platnou legislatívou.

Podporná úroveň 5. stupňa sa zameriava na deti/žiacov so zdravotným postihnutím. Kvôli ich optimálnemu napredovaniu vo vývine potrebujú zabezpečiť špecializované odborné intervencie v špecializovanom centre poradenstva a prevencie. 5. stupeň podpory zabezpečuje deťom/žiakom špecializované odborné činnosti, poradenstvo, prevenciu, komplexnú diagnostiku a vysokošpecializovanú diferencijálnu diagnostiku, terapiu, rehabilitáciu, ďalej odborné činnosti vo vzťahu k deťom do piateho roku veku. Tiež zabezpečuje kompenzačné, reedukačné a špeciálne edukačné pomôcky, metodickú činnosť pre ŠPT, PZ, OZ a zákonných zástupcov alebo zástupcov zariadení.

7. Štruktúra štandardov odborných činností

Zostavené obsahové štandardy odborných činností majú pre prehľadnosť textu spravidla nasledovnú štruktúru. Štandardy pre oblasť prevencie rizikového správania a štandardy odbornej starostlivosti v špeciálnych výchovných zariadeniach majú vzhľadom na odlišnú povahu činnosti iné spracovanie.

1. **Teoretické východiská** – v tejto kapitole je zadefinovaný teoretický koncept pre danú oblasť, tvorí ho úvod do problematiky spolu s ozrejením terminológie, sú popísané hlavné prístupy, klasifikácia poruchy a špecifiká problematiky z hľadiska vývinových období.
2. **Dopady na vzdelávanie** – kapitola prináša prehľad o prejavoch dieťaťa/žiaka s danou problematikou so zameraním na prejavy počas vyučovacieho procesu. Napríklad nadané dieťa môže počas vyučovania pôsobiť ako nepozorné a narúšať tak vzdelávací proces. Popísané prejavy často prinášajú aj sekundárne prejavy z hľadiska symptomatológie, napríklad neurotické prejavy u detí s vývinovými poruchami učenia.

3. **Špecifiká diagnostiky detí/žiakov s uvedenou problematikou** – v tejto kapitole sú zachytené hlavné špecifiká diagnostického procesu z pohľadu danej problematiky, v kapitole sú vymenované konkrétne testy a testové batérie a zdôrazňujú sa špecifiká pre interpretáciu výsledkov. Popisuje postupy psychologickkej, špeciálnopedagogickkej, sociálno-pedagogickkej, logopedickej, prípadne liečebno-pedagogickkej diagnostiky.
4. **Nepriame intervencie** – pre účely štandardov považujeme za nepriame intervencie v odbornej činnosti tie postupy, ktoré pomáhajú optimalizovať zdravý vývin dieťaťa/žiaka bez toho, že sa pracuje priamo s dieťaťom/žiakom. Aktérmi nepriamych intervencií sú hlavne rodičia/ZZ dieťaťa/žiaka, PZ a OZ školy, triedny kolektív žiaka alebo rovesnícka skupina a zamestnanci iných zariadení, ktoré dieťa/žiak navštevuje. Patria sem konzultácie s rodičmi a učiteľmi, práca s rovesníkmi, triednymi kolektívami, metodická podpora pre PZ, OZ a ŠPT.
5. **Priame intervencie** – pre účely štandardov sú považované za priame intervencie všetky postupy, pri ktorých pracuje OZ, PZ alebo ŠPT priamo s dieťaťom/žiakom. Popísané sú podľa odborných činností, ktoré sú poskytované v rámci danej problematiky - postupy v ranej starostlivosti, poradenstve, reedukácii, terapii a v prevencii.
6. **Príklad dobrej praxe** – uvedenou kazuistikou sa ilustruje poskytovanie odbornej činnosti v danej problematike v súlade so štandardom.
7. **Literatúra**
8. **Prílohy**

8. Použitá literatúra

HADJ-MOUSSOVÁ, Z. et al. 2004. Intervence: pedagogicko-psychologické poradenství III. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2004. 249 s. ISBN 807290146X.

Podporná úroveň 1. stupňa. 2022. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online] [cit. 2022-10-6]

Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22169.pdf> ,

Podporná úroveň 2. stupňa. 2022. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online] [cit. 2022-10-6]

Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22168.pdf>

Podporná úroveň 3. a 4. stupňa. 2022. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online] [cit. 2022-10-6]

Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22190.pdf>

Podporná úroveň 5. stupňa. 2022. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online] [cit. 2022-10-6]

Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22166.pdf>